

«Τοπική Ανάπτυξη και Τοπική Επιχειρηματικότητα»

Βασικές έννοιες επιχειρηματικότητας

06.10.2025

Διαλέξεις στο πλαίσιο του μαθήματος

«ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ»

Ε' Εξάμηνο

Ακαδημαϊκό Έτος 2025-2026

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τμήμα Οικονομικής και
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Δρ. Δημήτρης Ιεραπετρίτης,
Μέλος Ε.ΔΙ.Π. Τ.Ο.Π.Α.

Θέματα συζήτησης

A. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1. Ορίζοντας την Επιχειρηματικότητα
2. Η επιχειρηματικότητα ως νοοτροπία
3. Η προσωπικότητα του επιχειρηματία
4. Τύποι επιχειρηματία
5. Κίνητρα για επιχειρηματικότητα
6. Κοινωνικοί παράγοντες που ενισχύουν την επιχειρηματικότητα
7. Εμπόδια στην επιχειρηματικότητα
8. Επιχειρηματικότητα και Αποτυχία

Α. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1. Η έννοια της Επιχειρηματικότητας

πώς ορίζεται;

Προέρχεται από το ρήμα «επι-χειρώ»,
δηλαδή **δημιουργώ κάτι καινούργιο, χωρίς βεβαιότητα για το
αποτέλεσμα του εγχειρήματος.**

1. Η έννοια της Επιχειρηματικότητας

Η λέξη «entrepreneur» (επιχειρηματίας) έχει **γαλλική ρίζα** = στο παρελθόν, **Ο ενδιάμεσος έμπορος**, που αναλάμβανε την πώληση αγαθών έναντι αμοιβής.

Ιστορικά, οι ορισμοί που κατά καιρούς δόθηκαν σκιαγραφούν τα βασικά χαρακτηριστικά του entrepreneur:

Richard Cantillon (1680-1734): ο **Ε** ως ενδιάμεσος ανάμεσα σε φεουδάρχες και αγρότες, αγοράζει σε συγκεκριμένη τιμή πουλά σε αβέβαιη τιμή: **Λειτουργεί υπό συνθήκες υψηλού ρίσκου.**

Nicholas Baudeau (1730-1792): ο **Ε** αξιοποιώντας τη νοημοσύνη και τη γνώση του **εφευρίσκει και εφαρμόζει νέες ιδέες** για να μειώσει το κόστος και κατά συνέπεια να αυξήσει το κέρδος του.

Jeremy Bentham (1748-1832): ο **Ε** αναλαμβάνει οικονομικό **ρίσκο** για να αποκτήσει ένα αβέβαιο κέρδος. **Θα πρέπει να ανταμείβεται όχι λιγότερο απ' ότι ένας εφευρέτης.**

1. Η έννοια της Επιχειρηματικότητας

“Επιχειρηματικότητα σημαίνει παραγωγή κερδών φέροντας αβεβαιότητα και κινδύνους” (Knight, 1921)

“Η επιχειρηματικότητα περιλαμβάνει πράξεις οργανωτικής δημιουργίας, ανανέωσης ή καινοτομίας που συμβαίνουν εντός ή εκτός του υφιστάμενου οργανισμού” (Sharma & Chrisman, 2007)

“Η επιχειρηματικότητα είναι μια πράξη καινοτομίας που περιλαμβάνει την προικοδότηση υφιστάμενων πόρων με νέες πλουτοπαραγωγικές ικανότητες” (Drucker, 1985)

1. Η έννοια της Επιχειρηματικότητας

“Η επιχειρηματικότητα είναι η δημιουργία οργανισμών, η διαδικασία με την οποία δημιουργούνται νέες επιχειρήσεις” (Gartner, 1988)

“Η διαδικασία υλοποίησης επιχειρηματικών ευκαιριών υπό συνθήκες περιορισμένης διαθεσιμότητας πόρων” (Stevenson & Jarillo, 1990)

“Η επιχειρηματικότητα είναι πρώτα απ’ όλα νοοτροπία” (European Commission, 2003)

1. Η έννοια της Επιχειρηματικότητας

Ronstadt (1984): Επιχειρηματικότητα είναι η διαδικασία επαυξητικού πλούτου. Ο Ε είναι καινοτόμο άτομο που αναλαμβάνει το ρίσκο να διαθέσει θέληση και χρόνο για να εντοπίσει και να συνδυάσει πόρους και δεξιότητες με σκοπό να δώσει αξία σε ένα προϊόν ή μια υπηρεσία.

Vesper (1980): Ο Ε εισάγει καινοτομίες και αλλαγές συνδυάζοντας πόρους με σκοπό να αυξήσει τη συνολική τους αξία. Παρακινείται από κίνητρα όπως την ανάγκη να δημιουργήσει ή να πετύχει κάτι, να πειραματισθεί ή να φέρει εις πέρας ένα έργο ή να φύγει από τη δικαιοδοσία τρίτων.

1. Η έννοια της Επιχειρηματικότητας

Hisrich & Peters (2002): Η διαδικασία αφιέρωσης χρόνου και προσπάθειας για την δημιουργία κάτι νέου, το οποίο εμπεριέχει αξία, μέσω της ανάληψης του σχετικού οικονομικού, ψυχολογικού και κοινωνικού ρίσκου.

Η διαδικασία αυτή **αναμένεται να ανταμείψει** τον εμπλεκόμενο προσφέροντάς του χρηματικά οφέλη ή προσωπική ικανοποίηση και ανεξαρτησία.

1. Η έννοια της Επιχειρηματικότητας

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2003): Η επιχειρηματικότητα είναι πρώτα απ' όλα, νοοτροπία και στάση ζωής, που καλύπτει το κίνητρο και την ικανότητα ενός ατόμου να **εντοπίζει μια ευκαιρία** και να την **επιδιώκει προκειμένου να παράγει αξία ή οικονομική επιτυχία**.

1. Η έννοια της Επιχειρηματικότητας

Schumpeter: Η επιχειρηματικότητα είναι ένας παράγοντας στη συνάρτηση παραγωγής.

Ο Ε είναι ο καινοτόμος επιχειρηματίας που αξιοποιεί τους υπάρχοντες πόρους με νέους τρόπους. Προκαλεί τη «**δημιουργική καταστροφή**» - διαδικασία «αναστάτωσης» στην ισορροπία του συστήματος.

Ο δυναμισμός μιας οικονομίας (εθνικής, περιφερειακής, τοπικής) οφείλεται στην **ικανότητα των επιχειρηματιών να εφαρμόζουν καινοτομίες.**

2. Η έννοια της Καινοτομίας

Είναι η **ενσωμάτωση**, ο συνδυασμός, η σύνθεση και, εν τέλει, η αξιοποίηση **νέας γνώσης σε προϊόντα, υπηρεσίες, παραγωγικές, διαχειριστικές ή διοικητικές διαδικασίες.**

Δεν υπάρχουν νέες ιδέες αλλά νέοι συνδυασμοί μέσα από την **ανασύνθεση ιδεών και εμπειριών που έχουν συσσωρευτεί** στο πλαίσιο της ιστορικής εξέλιξης.

2. Η έννοια της Καινοτομίας

Οι νέοι συνδυασμοί μπορούν να οδηγήσουν :

- στην εισαγωγή νέου προϊόντος/υπηρεσίας
- στην εισαγωγή νέας μεθόδου παραγωγής
- στο άνοιγμα νέας αγοράς
- στην εξεύρεση μιας νέας πηγής πρώτων υλών ή εξαρτημάτων
- στην αλλαγή του τρόπου οργάνωσης μιας επιχείρησης

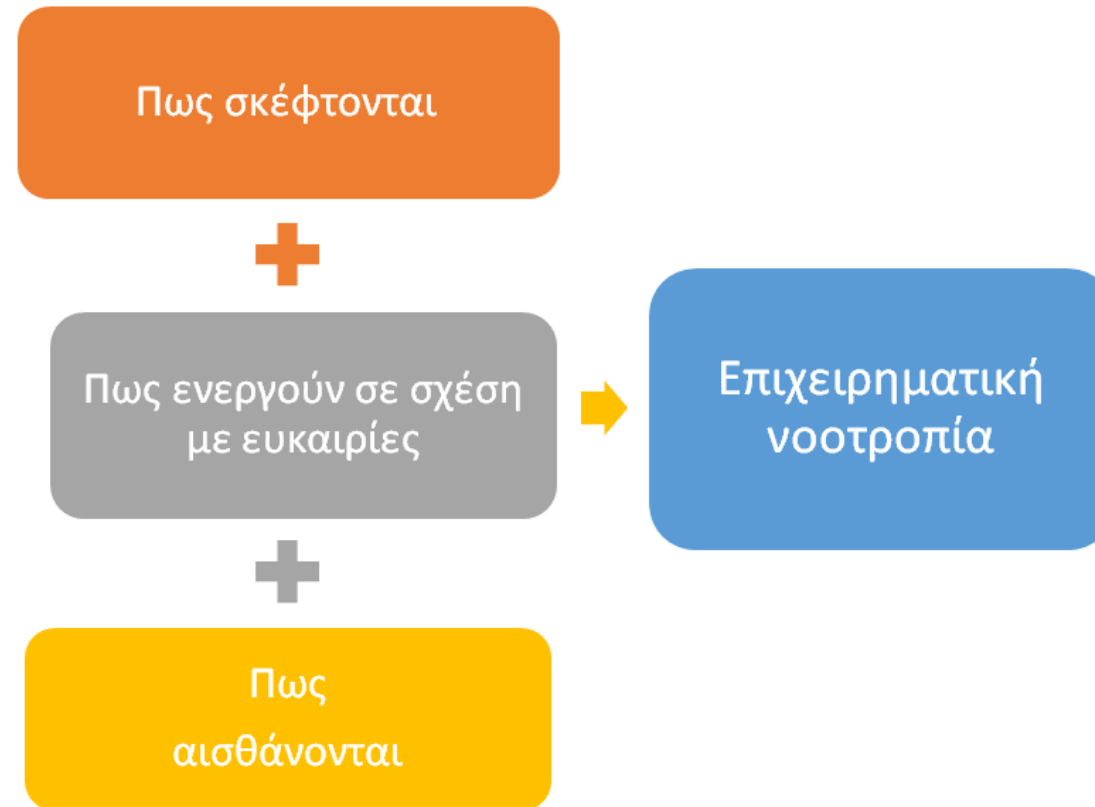

3. Η επιχειρηματικότητα ως νοοτροπία

Η επιχειρηματικότητα είναι πρώτα απ' όλα, νοοτροπία
(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2003)

- Ανάληψη ρίσκου και πρωτοβουλιών
- Αποφασιστικότητα
- Δημιουργικότητα
- Καινοτομία
- Αναγνώριση ευκαιριών
- Συνεχής ανάγκη για δράση,
- Συνεχής ανάγκη για βελτίωση δεξιοτήτων, για μάθηση μέσα από λάθη
- Δράση σε αβέβαιες συνθήκες κ.α.

3. Η επιχειρηματικότητα ως νοοτροπία

Οι Kuratko κ.ά. υποστηρίζουν ότι η επιχειρηματική νοοτροπία έχει τρεις βασικές πτυχές:

- **Γνωσιακή πτυχή** – πώς σκέφτονται οι επιχειρηματίες.
- **Συμπεριφορική πτυχή** – πώς ενεργούν οι επιχειρηματίες σε σχέση με ευκαιρίες.
- **Συναισθηματική πτυχή** – πώς αισθάνονται οι επιχειρηματίες.

3. Η επιχειρηματικότητα ως νοοτροπία

Γνωσιακή πτυχή – πώς σκέφτονται οι επιχειρηματίες. Η χρησιμοποίηση νοητικών μοντέλων που τους επιτρέπουν να συγκεντρώνουν μη συνδεδεμένες πληροφορίες οι οποίες τους βοηθούν

- να εντοπίσουν ευκαιρίες,
- να δημιουργήσουν νέα προϊόντα/υπηρεσίες,
- να συγκεντρώσουν τους απαραίτητους πόρους,
- να διαμορφώσουν στρατηγικές.

Συμπεριφορική πτυχή – πώς ενεργούν οι επιχειρηματίες σε σχέση με ευκαιρίες.

- Αφορά την επιχειρηματική δράση.
- Καθοδηγείται από την γνώση και τα κίνητρα ενός ατόμου
- Απαιτεί όραμα, ενέργεια και πάθος για δημιουργία
- Απαιτεί εφαρμογή νέων ιδεών και δημιουργικών λύσεων
- Αφορά την αναγνώριση και την εκμετάλλευση ευκαιριών

Συναισθηματική πτυχή – πώς αισθάνονται οι επιχειρηματίες.

- Συναισθήματα ανεξαρτησίας και ικανοποίησης
- Αντιμετώπιση οικονομικού, κοινωνικού, οικογενειακού, ψυχικού, εργασιακού κινδύνου
- Άγχος λόγω πολυπλοκότητας επιχειρηματικής διαδικασίας

3. Η επιχειρηματικότητα ως νοοτροπία

Και οι τρεις πτυχές της επιχειρηματικής νοοτροπίας,
αλληλεπιδρούν και ενισχύουν η μία την άλλη.

4. Η προσωπικότητα του επιχειρηματία

Ερώτηση: «Υπάρχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, που προβλέπουν την πιθανότητα ενός ατόμου να γίνει επιχειρηματίας;»

Ερώτηση: «Υπάρχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, που προβλέπουν την πιθανότητα ενός ατόμου να γίνει ένας επιτυχημένος επιχειρηματίας;»

4. Η προσωπικότητα του επιχειρηματία

Χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του επιτυχημένου επιχειρηματία

- Αυτεπάρκεια
- Τάση για ανάληψη κινδύνου
- Εσωτερικό σημείο ελέγχου
- Ανάγκη για επιτεύγματα
- Ανάγκη για ανεξαρτησία
- Καινοτομικότητα

4. Η προσωπικότητα του επιχειρηματία

Αυτεπάρκεια

Η πεποίθηση ενός ατόμου στην προσωπική του **ικανότητα** για να ολοκληρώσει μια εργασία ή ένα σύνολο συγκεκριμένων καθηκόντων. Αυτά τα άτομα:

- ☐ **τείνουν να θέτουν υψηλούς στόχους**
- ☐ **επιμένουν** στην επίτευξη των στόχων τους
- ☐ **έχουν την πεποίθηση ότι θα τα καταφέρουν**
- ☐ **έχουν μεγάλη εργασιακή ικανοποίηση**

4. Η προσωπικότητα του επιχειρηματία

Τάση για ανάληψη κινδύνου

Η τάση που έχει ένα άτομο να αναλαμβάνει τον κίνδυνο.
Αυτά τα άτομα:

- ☐ Αντιμετωπίζουν **πιο άνετα αβέβαιες καταστάσεις**
- ☐ Βιώνουν **λιγότερο άγχος** για μια επιχ. σταδιοδρομία
- ☐ Επενδύουν **προσωπικά κεφάλαια**
- ☐ **Αντιμετωπίζουν κινδύνους, πέραν των οικονομικών, νομικών και κινδύνων κατά της υγείας.**

4. Η προσωπικότητα του επιχειρηματία

Εσωτερικό σημείο ελέγχου

Ο βαθμός στον οποίο τα άτομα **θεωρούν ότι το αποτέλεσμα ενός γεγονότος εξαρτάται από τη συμπεριφορά τους ή τα προσωπικά τους χαρακτηριστικά**, έναντι του βαθμού στον οποίο τα άτομα θεωρούν ότι το αποτέλεσμα ενός γεγονότος είναι συνάρτηση κάποιου τυχαίου γεγονότος και είναι υπό τον έλεγχο άλλων ή είναι απλώς απρόβλεπτο.

Αυτά τα άτομα:

- ☐ έχουν την ικανότητα να **ανακαλύπτουν ευκαιρίες**
- ☐ **πιστεύουν ότι το μέλλον διαμορφώνεται από τις προσπάθειές τους**
- ☐ **πιστεύουν ότι οι ενέργειές τους επηρεάζουν τις ανταμοιβές τους**
- ☐ **είναι πρόθυμοι να βελτιώσουν γνώσεις και δεξιότητες**

4. Η προσωπικότητα του επιχειρηματία

Ανάγκη για επιτεύγματα

Η προσδοκία ότι ένα άτομο θα κάνει κάτι καλύτερα ή πιο γρήγορα από οποιοδήποτε άλλο άτομο ή καλύτερα, από προηγούμενα κατορθώματα του ίδιου του ατόμου. Αυτά τα άτομα:

- ☐ Προτιμούν τα δύσκολα καθήκοντα
- ☐ Αναλαμβάνουν ευθύνη για την επίδοση
- ☐ Αναζητούν προκλήσεις και ανεξαρτησία
- ☐ Ξεπερνούν πιο συχνά, εμπόδια
- ☐ Ανταγωνίζονται και βελτιώνουν τις δεξιότητές τους.

4. Η προσωπικότητα του επιχειρηματία

Ανάγκη για ανεξαρτησία

Η ικανότητα και η βούληση ενός ατόμου να κατευθύνει τον εαυτό του στην αναζήτηση ευκαιριών. Αυτά τα άτομα:

- ☐ έχουν ανάγκη για ανεξαρτησία και αυτονομία
- ☐ αποφεύγουν τα περιβάλλοντα που περιορίζουν γιατί περιστέλλουν την δημιουργικότητά τους
- ☐ αποφεύγουν περιορισμούς διαδικασιών και κοινωνικών κανόνων
- ☐ θέλουν να θέτουν τους δικούς τους στόχους.

4. Η προσωπικότητα του επιχειρηματία

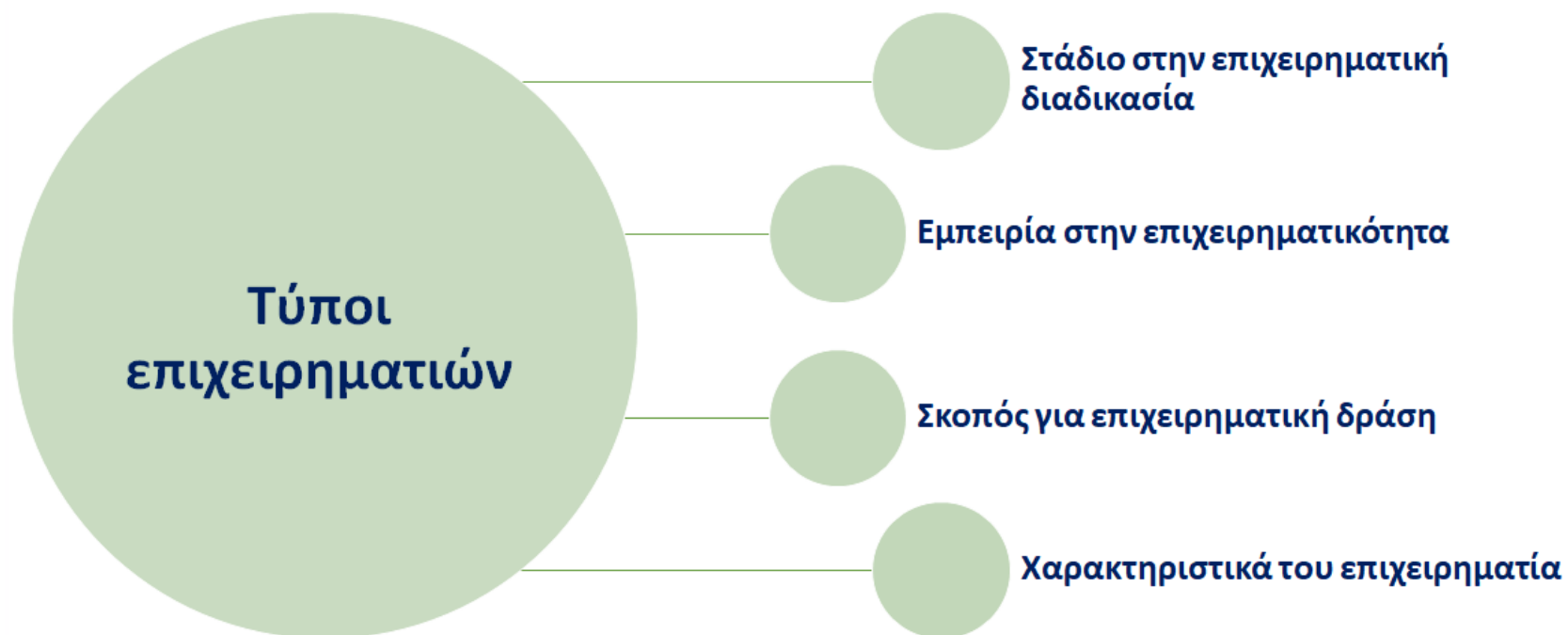
Καινοτομικότητα

Η προθυμία και το ενδιαφέρον του ατόμου να αναζητά νέους τρόπους δράσης. Αυτά τα άτομα:

- ☐ Η καινοτομία είναι βασικό γνώρισμα του επιτυχημένου επιχειρηματία.
- ☐ Ο επιχειρηματίας εφαρμόζει καινοτόμες στρατηγικές
- ☐ «δέσμευση για την συστηματική πρακτική της καινοτομίας»

5. Τύποι επιχειρηματιών

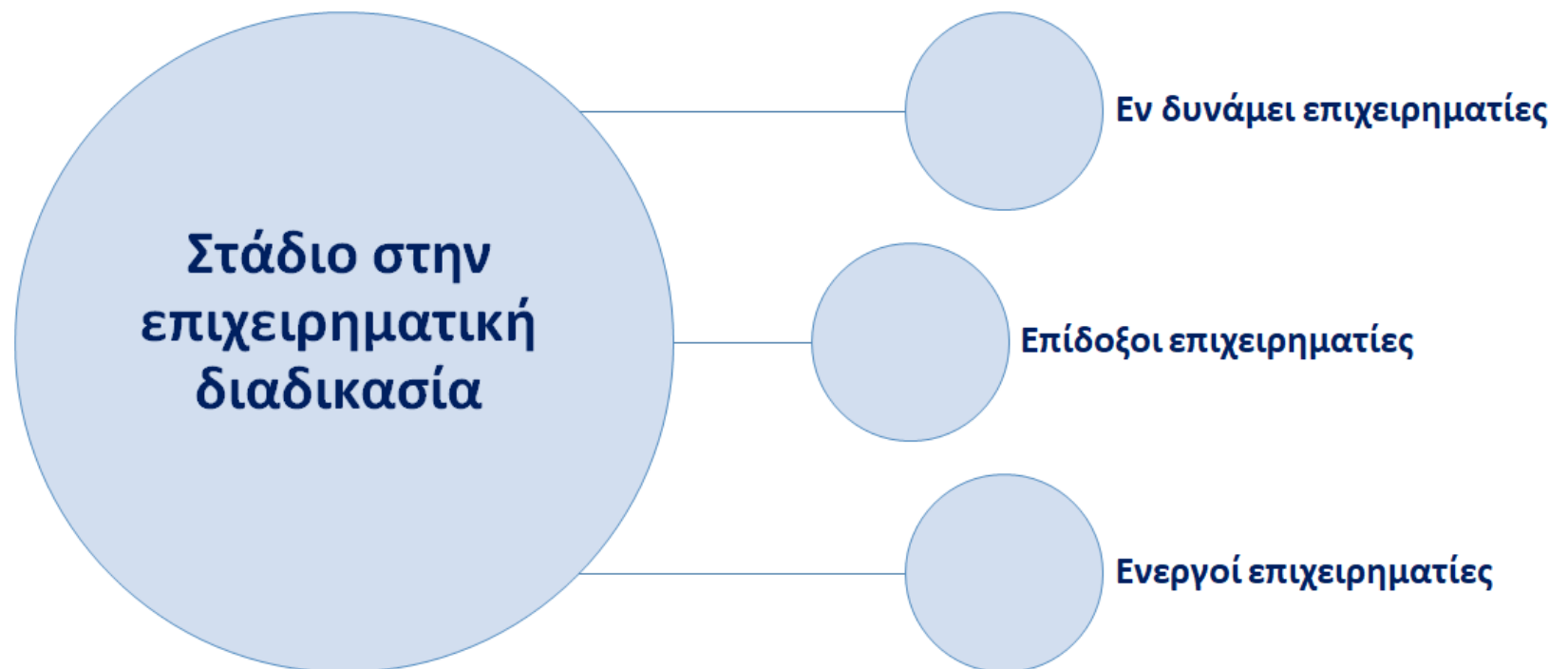
Τύποι επιχειρηματιών και κριτήρια αναφοράς σε αυτούς

5. Τύποι επιχειρηματιών

5.1 Στάδιο στην επιχειρηματική διαδικασία

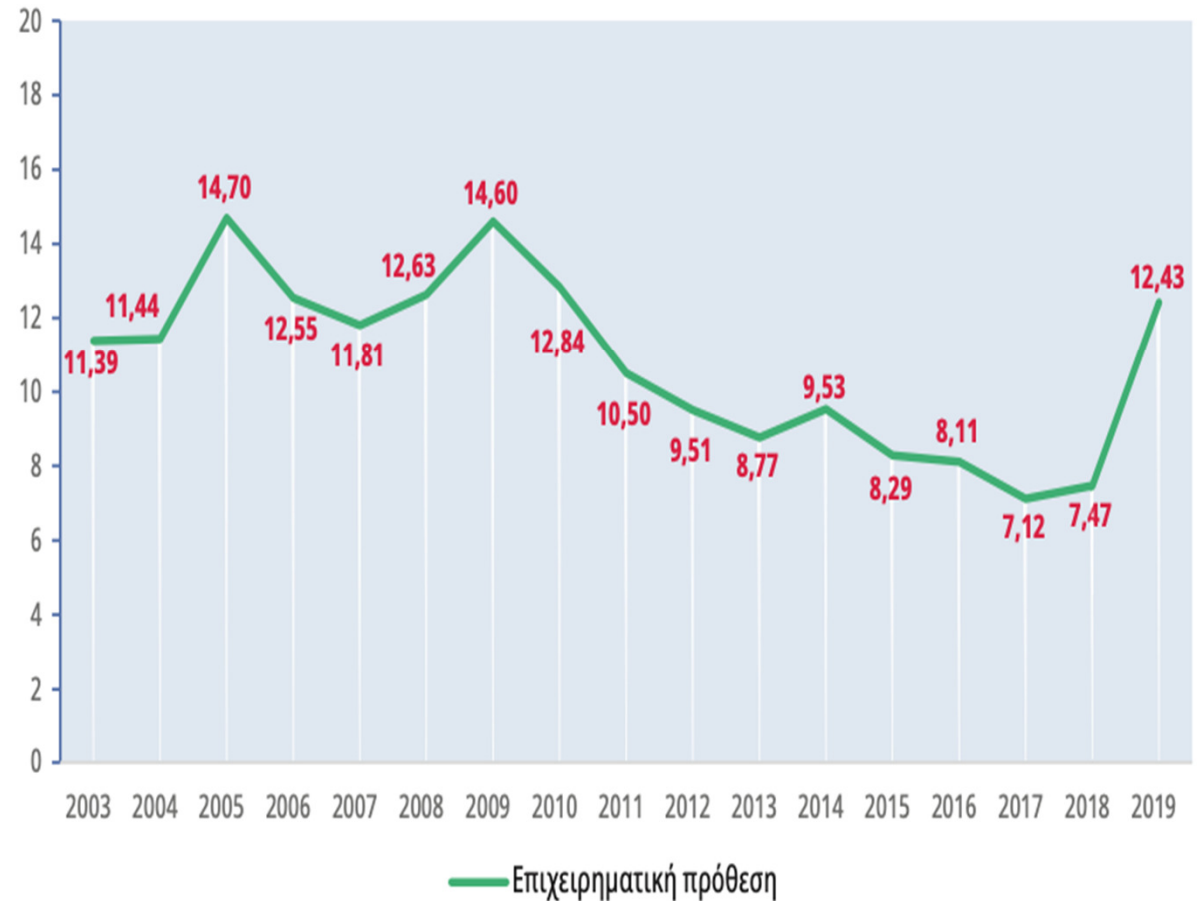
Τύποι επιχειρηματιών με βάση το στάδιο στην επιχειρηματική διαδικασία

5. Τύποι επιχειρηματιών

5.1 Στάδιο στην επιχειρηματική διαδικασία

Εν δυνάμει επιχειρηματίες: άτομα τα οποία εκφράζουν την πρόθεση να δημιουργήσουν μία επιχείρηση στο μέλλον, αλλά δεν συμμετέχουν ακόμα ενεργά στη σύσταση μιας επιχείρησης

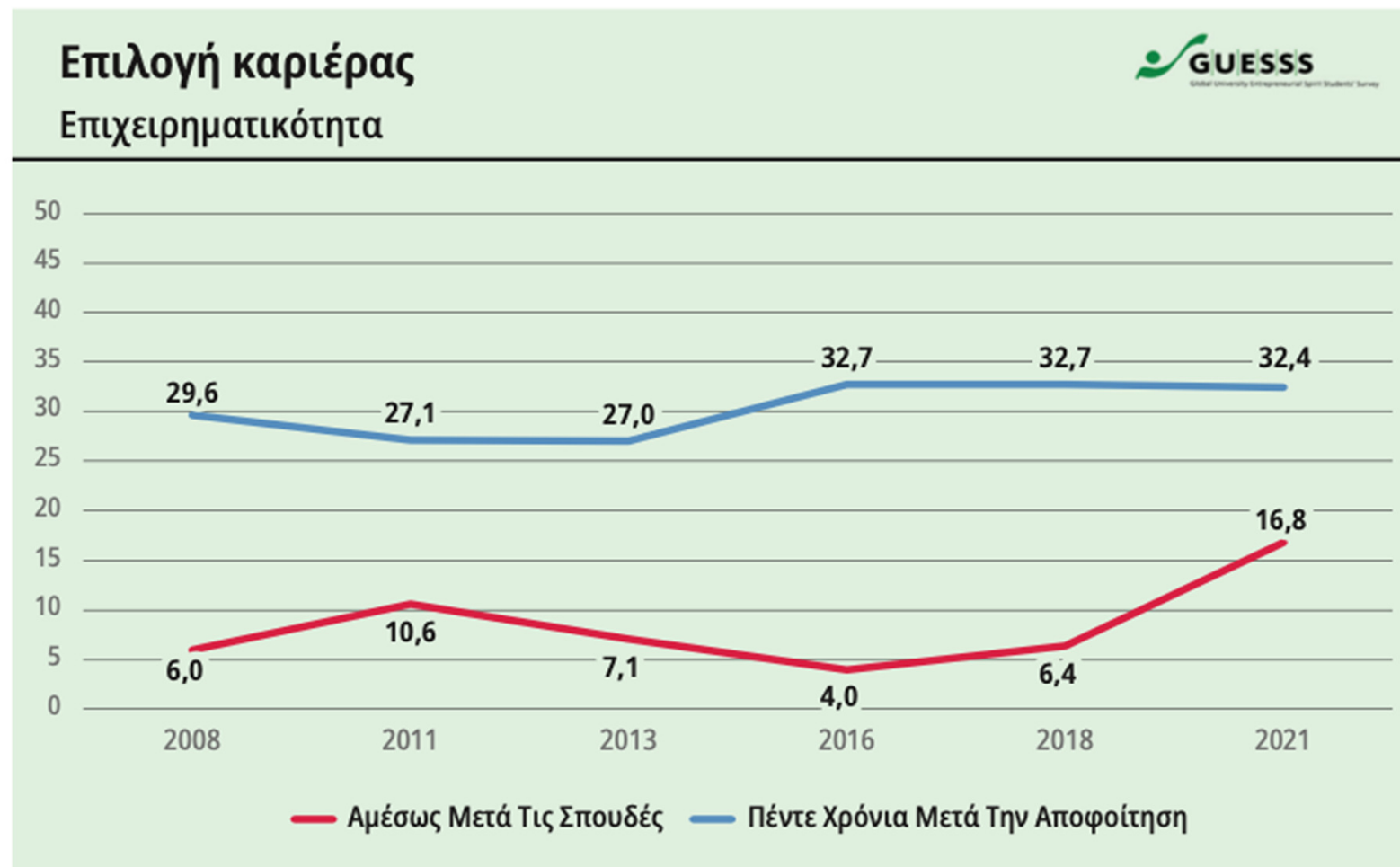

Διάγραμμα 2.5: Διαχρονική εξέλιξη της επιχειρηματικής πρόθεσης στην Ελλάδα (GEM)

Πηγή: Επεξεργασία από τα στοιχεία του GEM

5. Τύποι επιχειρηματιών

5.1 Στάδιο στην επιχειρηματική διαδικασία

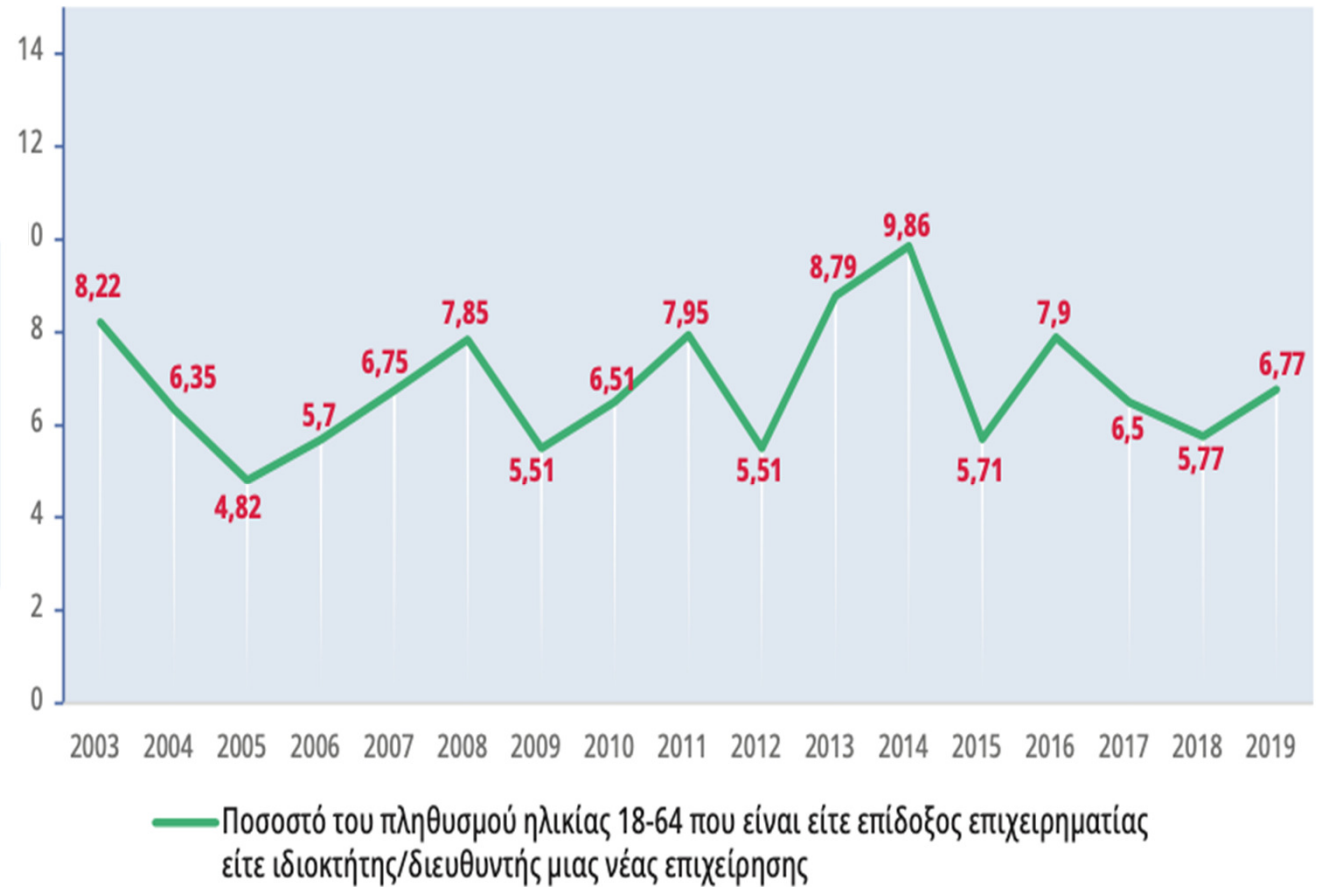
Διάγραμμα 2.6: Διαχρονική εξέλιξη της επιχειρηματικής πρόθεσης φοιτητών (GUESSS)

Πηγή: Επεξεργασία από τα στοιχεία του GUESSS

5. Τύποι επιχειρηματιών

5.1 Στάδιο στην επιχειρηματική διαδικασία

Επίδοχοι επιχειρηματίες: άτομα τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη σύσταση μιας επιχείρησης, η οποία όμως δεν έχει ακόμα επίσημα συσταθεί

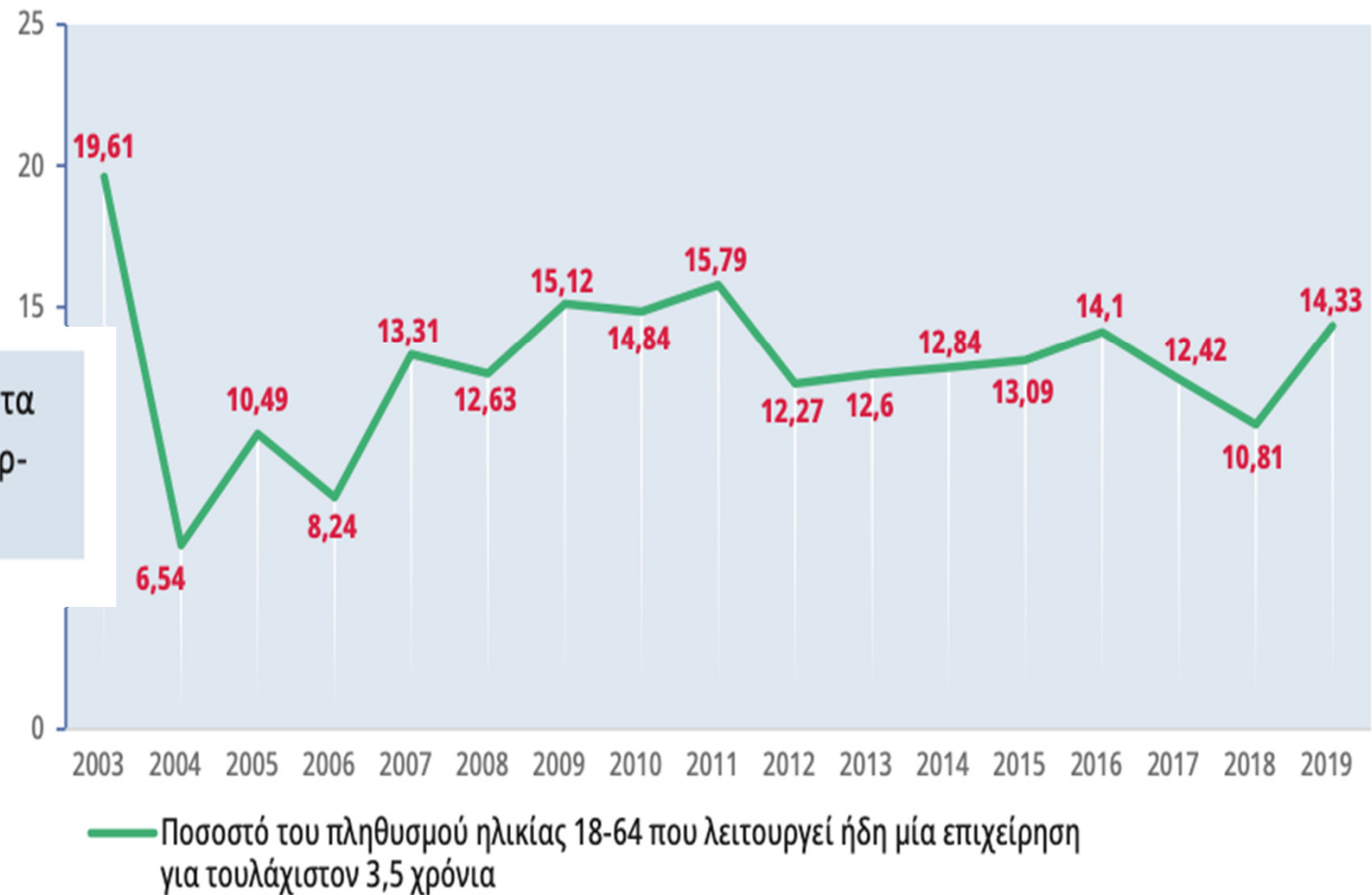

Διάγραμμα 2.7: Επίδοχοι επιχειρηματίες στην Ελλάδα (GEM)

5. Τύποι επιχειρηματιών

5.1 Στάδιο στην επιχειρηματική διαδικασία

Ενεργοί επιχειρηματίες: άτομα τα οποία έχουν ιδρύσει και λειτουργούν μία επιχείρηση

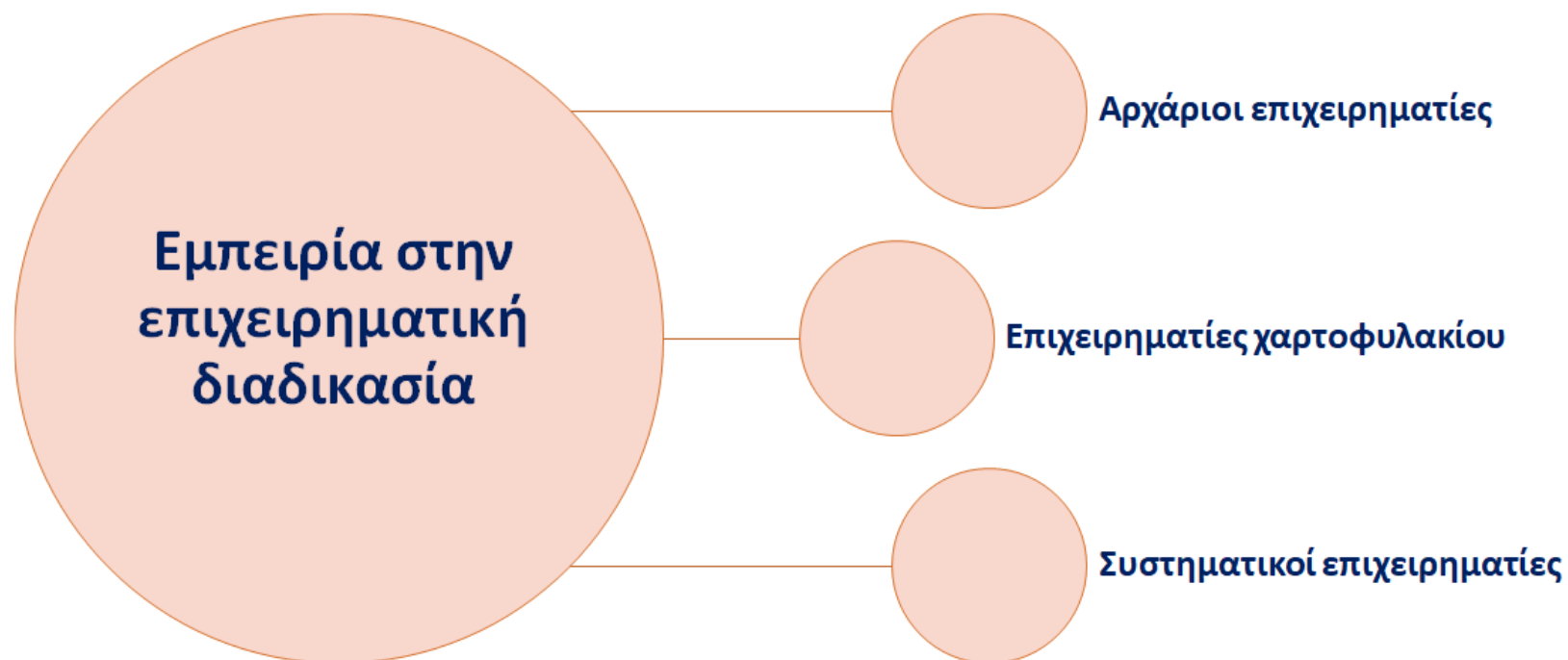

Διάγραμμα 2.11: Ενεργοί επιχειρηματίες στην Ελλάδα (GEM)

Πηγή: Επεξεργασία από τα στοιχεία του GEM

5. Τύποι επιχειρηματιών

5.2 Εμπειρία στην επιχειρηματική διαδικασία

5. Τύποι επιχειρηματιών

5.2 Εμπειρία στην επιχειρηματική διαδικασία

Αρχάριοι επιχειρηματίες: άτομα που γίνονται επιχειρηματίες για πρώτη φορά και δεν έχουν σχετική εμπειρία στην επιχειρηματικότητα

Επιχειρηματίες χαρτοφυλακίου: άτομα τα οποία έχουν μερίδιο μειοψηφίας ή πλειοψηφίας σε δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις

Κατ' εξακολούθηση επιχειρηματίες: άτομα που έχουν πουλήσει ή κλείσει τουλάχιστον μια επιχείρηση στην οποία είχαν μερίδιο μειοψηφίας ή πλειοψηφίας, και επί του παρόντος έχουν μειοψηφικό ή πλειοψηφικό μερίδιο σε μία επιχείρηση

6. Κίνητρα για επιχειρηματικότητα

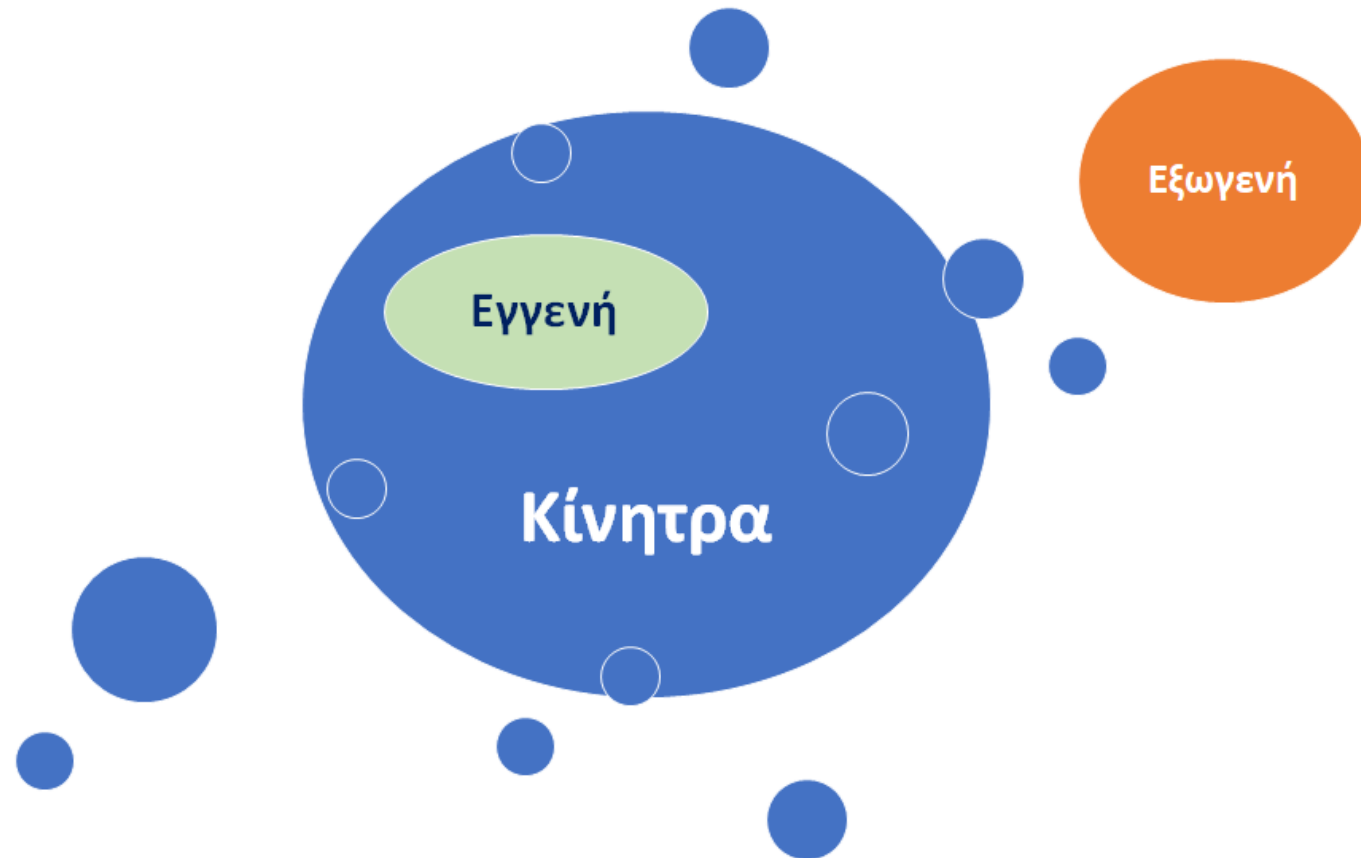
Το σύνολο των ενεργητικών δυνάμεων που προέρχονται τόσο από το άτομο όσο και από παράγοντες του εξωτερικού περιβάλλοντος και ωθούν τα άτομα να ξεκινήσουν μια επιχείρηση.

❑ Τα κίνητρα για επιχειρηματικότητα μεταβάλλονται στα διάφορα στάδια της επιχείρησης

❑ Εγγενή και εξωγενή κίνητρα

6. Κίνητρα για επιχειρηματικότητα

Το σύνολο των ενεργητικών δυνάμεων που προέρχονται τόσο από το άτομο (εγγενή κίνητρα), όσο και από παράγοντες του εξωτερικού περιβάλλοντος (εξωγενή κίνητρα).

6. Κίνητρα για επιχειρηματικότητα

6.1 Εγγενή κίνητρα

- ☐ Η συμπεριφορά που πηγάζει από το άτομο και συνάδει με το να κάνουμε κάτι για ικανοποίηση και χαρά, να εξερευνήσουμε να μάθουμε νέα πράγματα και να αποκτήσουμε νέες ικανότητες (ανεξαρτησία, αυτοπραγμάτωση, δημιουργικότητα).
- ☐ Προσωπικά συναισθήματα για το κοινό καλό και την εξυπηρέτηση της ευημερίας μιας συγκεκριμένης ομάδας.
- ☐ Η συναισθηματική σύνδεση οδηγούν στην κοινωνική επιχειρηματικότητα.
- ☐ Παίζουν σημαντικό ρόλο στην φάση ανάπτυξης της επιχείρησης.
- ☐ Παρακινούν ιδιαίτερα όσους επιχειρούν για δεύτερη φορά.

6.Κίνητρα για επιχειρηματικότητα

6.2 Εξωγενή κίνητρα

- ❑ Η συμπεριφορά είναι αποτέλεσμα της προσπάθειας να ικανοποιήσουμε μια ανάγκη από το εξωτερικό περιβάλλον.
- ❑ Η αναγνώριση από τους άλλους.
- ❑ Το οικονομικό όφελος: δεν είναι πάντα το κύριο κίνητρο.
- ❑ Το οικονομικό κλίμα μπορεί να αυξήσει την επιχειρηματική δραστηριότητα.
- ❑ Ο αποκλεισμός από την εργασία (π.χ. των μεταναστών εθνοτική επιχειρηματικότητα) μπορεί να οδηγήσει στην επιχειρηματικότητα.

6.Κίνητρα για επιχειρηματικότητα

6.3 Κίνητρα ανάγκης και ευκαιρίας

Επιχειρηματικότητα ανάγκης:
Ώθηση προς τη επιχειρηματικότητα

Επιχειρηματικότητα ευκαιρίας:
Έλξη από την επιχειρηματικότητα

Επιχειρηματικότητα
ευκαιρίας

Επιχειρηματικότητα
ανάγκης

6.Κίνητρα για επιχειρηματικότητα

6.3 Κίνητρα ανάγκης και ευκαιρίας

Κίνητρα Ανάγκης

- **Οι αρνητικοί εξωτερικοί παράγοντες** που ωθούν κάποιους στην ίδρυση μιας επιχείρησης ως μοναδική διέξοδο απασχόλησης, αποτελούν τους παράγοντες ώθησης (push factors).
- Αυτοί οι παράγοντες συνήθως συνδέονται με κάποιο χαμηλό επίπεδο ικανοποίησης και περιλαμβάνουν **ανεργία, αδυναμία προαγωγής, επαγγελματική ανασφάλεια, η δυσαρέσκεια για την προηγούμενη απασχόληση, το μη ευέλικτο ωράριο εργασίας, η έλλειψη οικονομικών πόρων επιβίωσης κ.α.**

6.Κίνητρα για επιχειρηματικότητα

6.3 Κίνητρα ανάγκης και ευκαιρίας

Κίνητρα Ευκαιρίας

- **οι θετικοί εξωτερικοί παράγοντες** που συνδέονται με την ελκυστικότητα κάποιας επιχειρηματικής ιδέας και την πεποίθηση ότι αυτή η νέα δραστηριότητα θα προσφέρει μεγαλύτερες υλικές και άυλες απολαβές στον επιχειρηματία ονομάζονται παράγοντες προσέλκυσης (pull).
- Παράγοντες προσέλκυσης αποτελούν επίσης η ανάγκη για προσωπική επιτυχία, η ανάγκη για ανεξαρτησία, η ανάγκη για αξιοποίηση των διαθέσιμων γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων, η πεποίθηση της εξασφάλισης κερδών και κατ' επέκταση πλούτου κ.α.

Ερωτήσεις;